

Planul dezvoltat de idei

Enunțurile prin care se dezvoltă ideea principală a unui fragment reprezintă **ideile secundare**. Ideile secundare conțin: fapte ale personajelor, locul și timpul desfășurării acțiunii, împrejurările în care se petrec faptele. Ideile principale și ideile secundare corespunzătoare acestora, redată în ordinea din text, formează **planul dezvoltat de idei**.

- Citește cu atenție textul *Cerbul de sticlă*, după Vladimir Colin.

Povestea asta e de pe vremea când au fost atârinate stele de aur pe cer, înainte de a se născoci drumul de fier. Trăia pe la noi un boier care moștenise un beci plin cu galbeni. Numai că boierul, dacă tot ședea, se plictisea amarnic și se gândea la câte cele: că să-și numere galbenii n-are răbdare; iar de altceva nu-i în stare; că tare amărâtă viață are. Astfel ședea boierul pe divan și, azi așa, mâine așa, își plângea în pumni de milă.

Și într-o bună zi, vine un slujitor și-l vestește că un neguțator de peste mări a sosit cu mărfuri alese și roagă să i se îngăduie să le înfățișeze cinstului boier.

– Cum să nu? Să vină! strigă boierul, mulțumit că are cu ce-și trece vremea.

Cât te-ai șterge la un ochi, neguțatorul păși în încăpere. Era un om lung și slab, cu barba ascuțită și căutătura vicleană. Purta o mantie strâmtă de culoare vișinie, era încins cu un brâu albastru de mătase și-n brâu avea prins un mic buzduhan. Șapte slujitori care nu vorbeau și nu auzeau așezară la picioarele boierului pocale și tpsii, cupe și carafe, oglinzi și podoabe, toate din cleștar limpede și curat, care strălucea în culorile curcubeului.

– Nemaiauzit și nemaivăzut! strigă boierul. Le cumpăr pe toate. Mai ai ceva să-mi arăți?

Atunci, fața negustorului se posomorî. Îi spuse că a fost silit să-și închidă sticlăria și că nu mai avea nimic altceva.

– Ia ascultă, neguțătorule... Ce-ar fi să-ți deschizi o sticlărie aici, pe moșia mea? Bani, vorba aceea, am berechet. Faci sticla și-mpărțim câștigul, zise boierul.

Așa se deschise, pe meleagurile boierului, sticlăria străinului. Nimeni n-avea îngăduință să arunce o privire înăuntru, acolo unde nu pătrundea decât neguțatorul cu slujbașii lui care nu auzeau și nu vorbeau, care se dovediseră a fi șapte meșteri mari. Și a mers treaba ca pe roate ani și ani, și din sticlărie ieșeau lucruri deosebite de cleștar care se împrăștia în lume, aducând negustorului și boierului galbeni buni și lucitori.

Într-o zi, neguțatorul i se înfățișă boierului, posomorât. Îi spuse că i s-a îmbolnăvit un meșter și are nevoie de un ucenic care să învețe meșteșugul, căci nu poate lucra decât dacă are șapte sticlari. Însă noul ucenic trebuia să fie tăcut ca peștele și să nu audă deloc.

Boierul își chemă vătaful și-i ceru să găsească un ucenic pe placul negustorului. Umblă acesta, cutreieră bordei după bordei, dar un așa tânăr nu găsi. Îl văzu pe-un nepot de-al lui, pe nume Radu, sprinten, dar sărac lipit. Aflând ce caută, se oferă să intre el ucenic, prefăcându-se că nu vorbește și nu aude. Radu fu luat ucenic sticlar. Ca să vadă dacă e într-adevăr ucenicul pe care îl căuta, negustorul îl înțepă cu o nuia. A sărit Radu, dar niciun sunet n-a scos. Holba ochii cât cepele și-și ținea buzele cusute, atunci când i se vorbea.

Astfel a rămas Radu în sticlărie de a privit lucrul meșterilor și s-a minunat văzându-i cum se înmoaie un capăt al țevii în sticlă topită, apoi prin celălalt capăt, umflând bășici de sticlă din care închipuie carafe

și pocale. A privit o vreme, apoi a pus și el mâna pe țeavă. Și au ieșit din mâna lui lucruri nemaivăzute: pomi de sticlă, oameni de sticlă ce semănau cu negustorul. În niciun ceaslov nu găsi negustorul secretul după care flăcăul plăsmuia asemenea comori. Boierul și negustorul se îmbogățeau, iar Radu tot sărac rămăsese.

Primi boierul poruncă de la puternicul Verde-Împărat să facă în trei zile, ca zestre pentru fata sa, un lucru nemaivăzut: o podoabă care să fie și însuflețită și neînsuflețită și nimeni să nu priceapă cum a fost lucrată. Îi promise pentru ea trei care cu galbeni.

Radu primi porunca zâmbind. Boierul îi făgăduise trei galbeni. Se încuie în sticlărie și nu ieși două zile și două nopți din încăperea plină cu fum și încinsă peste măsură. În zorii celei de-a treia zile se înfățișă boierului. Flăcăul suflase o minge de cleștar cât un cap de om și-n minge alerga un cerb de sticlă aurie. Și mingea era un lucru neînsuflețit și cerbul era viu, mingea zăcea și cerbul umbla, și nimeni nu putea pricepe cum fusese lucrată asemenea minune de sticlă.

– Iaca trei galbeni, îi spuse boierul lui Radu, văzând podoaba.

– Doamne, boierule, pe legea mea, cele trei care cu galbeni pe care le vei primi nu plătesc niciun sfert minunea asta, spuse trimisul împăratului. Dar care-i meșterul cu mâini de aur?

– Cinstite dregător, eu am lucrat cerbul de sticlă, zise Radu.

Boierul căscă ochii mai mari și negustorul albi la chip. Îngroziți că au fost înșelați, l-au aruncat pe sărmanul Radu într-o hrubă umedă, în vreme ce dregătorul porni să ducă mingea de sticlă la cetatea împărătească.

Părăsit și uitat în hruba cea întunecoasă, bietul Radu se gândi la cerbul închis în mingea de cleștar: *M-o fi uitat, oare?*

– Cum să te uit, Radule? spuse cerbul de sticlă, ivindu-se ca din pământ. Am simțit că te gândești la mine și am venit într-un suflet. Hai, suie-n spinarea mea!

Flăcăul sări în spinarea cerbului de sticlă, care crescuse mare și falnic cât un armăsar. Cerbul dădu cu fruntea de zid, dărâmă zidul și plecă. Cerbul se avântă în cazanul de sticlă topită și flăcăului i se păru că trece printr-o pânză de apă. Ajunseră într-o lume de sticlă, cu munți și râuri de sticlă. Cerbul goni prin codrii de sticlă și se opri la o peșteră adâncită în sticlă de toate culorile. Le ieși înaintea un bătrân de sticlă mic de stat, cu barbă albă, având un șorț de piele ca orice meșter. Avea și-o țeavă ca aceea în care Radu suflase de atâtea ori. Era Duhul Sticlei, stăpânul peșterii. El îl îmbrățișă și îl sărută pe frunte pe Radu, care se făcuse deodată frumos cum niciun pământean n-a fost, iar zdrențele de pe el se schimbă în straie bogate. Duhul îi dăruie țeava lui și-l rugă să facă multe și fumoase plăsmuii de sticlă.

– Nu sunt vrednic, zise flăcăul. Sunt alți meșteri cu faimă pe lume.

– Meșteri cu faimă or fi, Radule, dar tu iubești sticla cel mai tare.

S-a întors Radu în lumea oamenilor, călare pe cerbul de sticlă și a adus bogății pentru meșterii ce trudeau în sticlărie. De atunci, urma flăcăului s-a pierdut, dar oamenii au rămas generație după generație să lucreze în sticlărie. Ei povestesc că atunci când făuresc o podoabă mai deosebită, la poarta sticlăriei apare un flăcău cu straie bogate, călare pe un cerb uriaș, însoțit de alți bărbați în straie lucitoare, mândri și semeți, călare pe cerbi, care-i învață pe meșteri să sufle podoabe nemaivăzute.

Vocabular

pocale – vase folosite mai ales pentru băut
tîpsii – tăvi mari și rotunde

vătaf – supraveghetorul slugilor
ceaslov – carte bisericească de rugăciuni

① Selectează varianta corectă de răspuns pentru întrebările de mai jos.

a) Ce a moștenit boierul?

- ☐ o minge de cleștar
☐ munți și râuri de sticlă

- ☐ un beci plin cu galbeni
☐ codri de sticlă

b) De ce l-au aruncat boierul și neguțătorul pe Radu într-o hrubă umedă?

- ☐ Pentru că a cerut mai mulți galbeni.
☐ Pentru că nu a lucrat bine podoaba.
☐ Pentru că s-a prefăcut că nu vorbește și nu aude.
☐ Pentru că i-a învățat și pe alți meșteri să sufle podoabe minunate.

c) De cine era însoțit flăcăul care apărea la poarta sticlăriei?

- ☐ de șapte slujitori
☐ de bărbați în straie lucitoare
☐ de puternicul Verde-Împărat
☐ de șapte meșteri mari

② Formulează răspunsuri pentru întrebările date.

a) De ce crezi că negustorul căuta ucenici care nu vorbesc și nu aud?

b) La ce probă a fost supus Radu pentru a fi acceptat ca ucenic la sticlărie?

③ a) Recitește textul *Cerbul de sticlă*. Ordonează ideile principale de mai jos:

- ☐ Boierul cumpără toate mărfurile din cleștar ale neguțătorului sosit de peste mări.
☐ Boierul și neguțătorul aruncă pe Radu într-o hrubă umedă.
☐ Un boier foarte bogat se plictisește amarnic.
☐ Radu devine ucenicul negustorului și învață meșteșugul sticlăriei.
☐ Neguțătorul deschide o sticlărie pe moșia boierului.
☐ Radu făurește podoaba dorită de Verde-Împărat.
☐ Generație după generație, flăcăul îi învață pe meșteri taina sticlăriei.
☐ Cu ajutorul cerbului de sticlă, Radu ajunge la Duhul Sticlei care îi dăruiește țeava sa.

b) Delimitează textul în fragmente pe baza ideilor principale ordonate la punctul a).

④ Identifică fragmentul din care fac parte detaliile de mai jos.

a) Negustorul are nevoie de un nou sticlar.

d) Flăcăul privește cum lucrează meșterii.

b) Radu se oferă să intre ucenic.

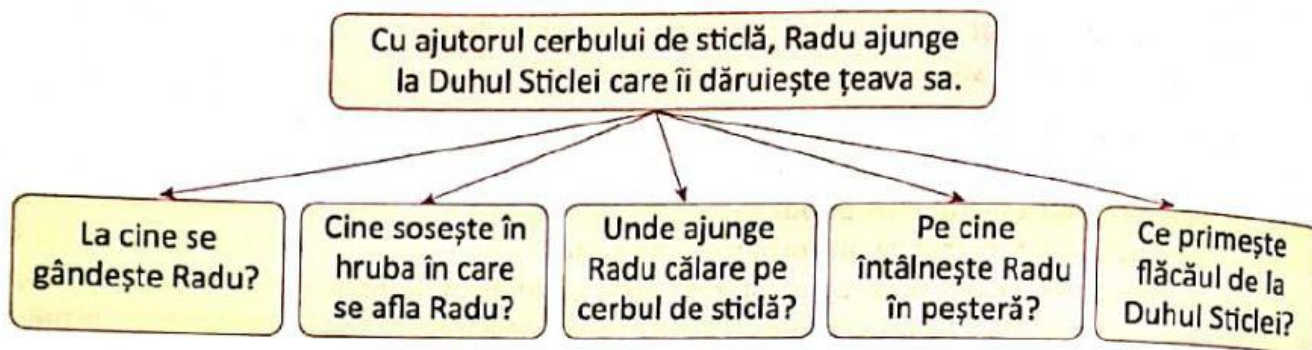
e) Radu făurește lucruri nemaivăzute.

c) Radu trece proba la care este supus.

f) Flăcăul rămâne tot sărac.

• Scrie Ideea principală a fragmentului identificat.

- 5 Formulează ideile secundare care dezvoltă ideea principală, folosindu-te de întrebările date.

- 6 Scrie, pe caiet, ideile secundare ale ultimului fragment.

- 7 Imaginează-ți că te întâlnești cu Cerbul de sticlă, personajul din poveste. Scrie două dorințe pe care i-ai cere să ți le îndeplinească.

- 8 Scrie cuvintele în grilă. Pe verticala AB vei obține cuvântul care completează enunțul:
Radu are _____ de sticlă.

1. La boier sosi un cu mărfuri alese.
2. Radu a lucrat o nemaivăzută.
3. Radu fu luat ucenic
4. Un moștenise un beci cu galbeni.
5. Noul trebuia să fie tăcut ca peștele.
6. Negustorului i s-a îmbolnăvit un

					A		
1							
2							
3							
4							
5							
6							
					B		